

Shalomkaarten bemoedigen echt

Inmiddels zijn ze een bekende verschijning: de Shalom from a friend-kaarten van Christenen voor Israël. Tegen kostprijs bestelt u enkele kaarten, schrijft u uw naam en adres erop, en wij bezorgen ze namens u bij Shoahoverlevenden in Israël. In november 2011 brachten we duizenden kaarten naar Israël. De eerste kaarten reikten we in Jeruzalem uit aan Moshe Meller en Dina Levavi.

Moshe

Moshe heeft jarenlang niet gesproken over wat hij meemaakte tijdens de Shoah. Nooit vertelde hij iets aan zijn kinderen. Tot zijn kleinzoon met een schoolopdracht bij opa kwam en hem daarvoor vroeg naar zijn verhaal. Toen kwam het verhaal, en daarmee kwamen alle weggestopte emoties naar boven. Moshe zat in het Warschaugetto, hij zat in het

beruchte kamp Majdanek, in Buchenwald. Hij was de enige overlevende van zijn hele familie. Het is moeilijk voor hem om de oorlog achter zich te laten. Amcha helpt hem zijn trauma te verwerken.

De Shalomkaart die hij van u mocht ontvangen emotioneerde hem zichtbaar. Gewoon de blijk dat er iemand aan hem dacht en de bemoedigende Bijbeltekst uit Jeremia zeiden hem meer dan duizend woorden.

Dina

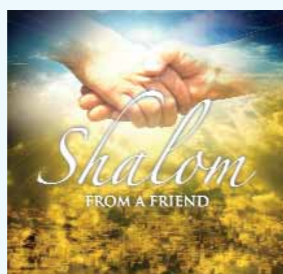
Dina groeide op in Hongarije. Zij overleefde door de inzet van Kastner, een man die onderhandelde met Eichmann zodat de trein met ruim 1600 Joden naar Zwitserland zou gaan, in ruil voor geld, goud en diamanten. Maar Eichmann brak de overeenkomst en stuurde de trein naar Bergen Belsen. Na een half jaar mochten al de 'Kastner-Joden', waaronder ook Dina, toch nog naar Zwitserland vertrekken. Moedig als Dina was, nam zij een klein kind mee, en redde zo ook dat jongetje. Dina zei nauwelijks iets toen zij een Shalomkaart kreeg. Dat hoefde ook niet. Haar ogen en bevende handen zeiden genoeg.

"Ik zal hen talrijk maken, ze zullen niet in aantal verminderen. Ik zal hen tot aanzien brengen, ze zullen niet veracht worden."

Jeremia 30:19

Shalomkaarten bestellen

U bestelt een setje van vijf kaarten voor slechts € 2,50 via christenenvoorisrael.nl/winkel of 033-2458824.

Wat kunt u nog meer doen?

Shoah herdenken in de kerk
Zondag 29 januari is het Holocaustherdenkingszondag in de kerken. Onderschrijf als gemeente het motto van

deze herdenking - 'wij willen leren van het verleden' - op learnfromhistory.eu. Doe voorbede in de dienst voor de overlevenden van de Shoah.

Bestel deze nieuwsbrief

U kunt extra exemplaren van deze nieuwsbrief bestellen. Deel ze uit in uw gemeente op Holocaustherdenkingszondag, 29 januari.

Gebruik de preekchets

Op christenenvoorisrael.nl vindt u een preekchets die u kunt gebruiken voor de Holocaustherdenkingszondag in uw kerk.

Maak uw gift over

Zonder uw bijdrage kunnen wij Amcha, Amigur en de Helping Hand Coalition niet ondersteunen in hun hulp aan overlevenden van de Shoah. Uw bijdrage maakt het mogelijk dat in Oekraïne monumenten komen te staan bij de vergeten massagraven. Mogen wij op u rekenen?

Helpt u de overlevenden van de Shoah?
Alvast hartelijk dank.

'Het laatste hoofdstuk van de Shoahgeschiedenis is nog niet geschreven'

Harald Eckert, voorzitter van Christenen voor Israël in Duitsland, sprak half november in de Knesset om onze steun aan Shoahoverlevenden uit te spreken. In zijn toespraak herinnerde hij het publiek dat het op 20 januari 2012 zeventig jaar geleden is dat de Wannsee-conferentie plaatsvond. Daar besloten Hitler en andere nazileiders tot de totale vernietiging van het Joodse volk. Tot op de dag van vandaag zijn er mensen die deze historische feiten ontkennen en zijn er mensen die willen afmaken wat Hitler begon.

"Daarom moeten we als kerken, netwerken en organisaties samen optrekken in gebed en actie, als 'zout en licht' in ons land. Als zichtbare 'vrucht van berouw' en een teken dat we de les hebben geleerd uit een van de donkerste hoofdstukken van de kerkgeschiedenis in relatie met het Joodse volk.

Zolang er nog Shoahoverlevenden bij ons zijn, is het laatste hoofdstuk van de Shoahgeschiedenis nog niet geschreven. Het is aan ons hoe dit laatste hoofdstuk eindigt. Is dat met eenzaamheid, verbit-

tering en pijn? Wordt hun lijden van toen vergeten of zelfs ontkend? Hebben we geen oog voor hun huidige noden en angsten? Of eindigt het hoofdstuk met herstel? Met eer en waardigheid voor de overlevenden, en met een gezamenlijk getuigenis en inspanning zodat hun stemmen – en de geschiedenis daarachter – wereldwijd worden gehoord?

Ik hoop dat we wijsheid en moed mogen vinden om deze unieke kans te erkennen en ernaar te handelen als teken dat wij

als christenen werkelijk de les van de geschiedenis hebben geleerd. Dat we in staat en bereid zijn om inhoud en geloofwaardigheid te geven aan de wereldwijde gelofte 'nooit meer'. Ik bid dat God ons zal helpen. God zegene Israël!"

Christenen voor Israël wil de overlevenden van de Shoah steunen en zo schrijven aan dat laatste hoofdstuk van de Shoahgeschiedenis. Doet u mee? Met uw onmisbare gift en gebed kunnen we deze mensen helpen.

Simon Glasberg en Hilda Shlick, broer en zus, dachten beide dat de ander in de Shoah was omgekomen. Het duurde 61 lange jaren voordat ze wisten dat de ander nog in leven was. De hereniging bracht de traumatische ervaringen tijdens de Shoah weer in herinnering. Maar het weerzien verzachtte de pijn van broer en zus. | Foto: Isranet

"De Vader van de barmhartigheden en de God van alle vertroosting troost ons in al onze verdrukking, zodat wij hen kunnen troosten die in allerlei verdrukking zijn, met de vertroosting waarmee wij zelf door God getroost worden."

2 Korintiërs 1:4

Dagelijks leven met de Shoah

Meer dan zestig jaar geleden eindigde de Tweede Wereldoorlog. Maar voor de meeste overlevenden eindigde de Shoah nooit. Dagelijks worstelen ze met enorme trauma's, alle goede hulp ten spijt.

Door Marijke Terlouw

Toch heeft hulp wel degelijk nut. Zo sprak ik met een psychologe die werkt bij Amcha in Israël. Amcha zet zich speciaal in voor overlevenden van de Shoah. Deze psychologe vertelde: "Ik ben zelf overlevende van de Shoah. Ik was nog maar een kind destijds, maar toch ... Ik herken de vragen, problemen en trauma's waarmee de cliënten worstelen. Waarom moest mij dit overkomen? Waarom overleefde ik dit? Waarom? Vragen waarop geen antwoorden zijn."

Totale angst

"Wat ik zelf iedere keer nog het meest aangrijpend vind, zijn de trauma's waarmee de mensen worstelen. Dat snijdt

Ouderen bij een bijeenkomst van Amcha voor traumaverwerking.

door je ziel. Zo was er laatst een cliënt die zo in de war was. Hij dacht dat hij in het concentratiekamp was. Totale angst doorleefde hij. Wat was het geval? De man was net verhuisd en bij de burendrupte de kraan, en dat hoorde hij. Dat bracht een enorm trauma naar boven, omdat hij in het concentratiekamp in een kleine ruimte zat waar continu water drupte. Je kunt niet anders dan alles geven wat in je vermogen ligt – in dit geval mijn expertise als psychologe – om deze man, en velen zoals hem, te helpen de pijn te verlichten. Daarnaast kon ik in dit geval ook heel praktisch wat betekenen. We zijn naar de burengedaan, hebben het probleem voorgelegd, en de kraan drupt niet meer."

Toen deze psychologe dit verhaal aan mij vertelde, trof het me enorm hoe

diep en groot het trauma is waar deze overlevenden van de Shoah mee worstelen. Al die jaren hebben de oorlog niet kunnen wegslijten. Dagelijks moeten zij leven met de Shoah. Elke vorm van hulp is dan meer dan nuttig. Het bemoedigt, troost en verlicht de pijn.

Meer hulp nodig

Steeds meer mensen doen een beroep op Amcha. Hoewel de overlevenden op leeftijd zijn en niet lang meer onder ons zullen zijn, groeit de hulpvraag met zo'n duizend mensen per jaar. Juist door het naderende levenseinde komen de oorlogstrauma's naar boven. Daarnaast zijn deze overlevenden steeds meer hulpbehoevend, waardoor Amcha meer huisbezoeken moet afleggen. Een kostbare en tijdrovende aangelegenheid. Er is dus meer hulp nodig.

Russische immigranten worstelen met Holocaustverleden

Bewoners van de Russische seniorenhuizen vieren elk jaar de overwinning op de nazi's met een feest, waarbij ze met vlaggen wapperen en de medailles op de borst hangen. Maar over de Holocaust zelf praten ze niet. De huisvestingsorganisatie Amigur en herinneringscentrum Yad Vashem vonden het belangrijk dat ze hun verhaal zouden optekenen met het oog op latere generaties. Want nu kan het nog.

Door Alfred Muller

"Yad Vashem daagde ons uit", zegt Eldar, adjunct-directeur van Amigur, in zijn kantoor in Tel Aviv. "Ze zeiden: 'Kun je honderd verhalen verzamelen over de Shoah?' Ik zei: 'Laten we het proberen.'"

Laatste kans

"We stuurden een brief naar de vijftig huizen die bij ons aangesloten zijn. We zeiden: Kijk, we weten dat de leeftijd van degenen die de Shoah hebben meegemaakt, behoorlijk hoog is. Dit is misschien de laatste kans om het verhaal te vertellen dat nooit eerder verteld is. We stellen voor: open je hart. Wij zullen jullie erbij helpen. Je moet het met je eigen hand schrijven. We kwamen uiteindelijk met maar liefst duizend verhalen. Gemakkelijk was het niet."

Arye Eldar (l) en zijn collega's Anat Chacham (m), en Yedida Sharabi (r) waren een half jaar bezig om de verhalen van de Russische Shoahoverlevenden te verzamelen. | Foto: Alfred Muller

Zware opgave

"In het begin wilden ze niet meewerken. Sommigen zeiden: 'Gedurende zestig jaren lag deze gruwelijke tijd diep in mijn herinnering begraven. Ik dacht dat ik er nu over heen was. En nu wil je dat ik vertel hoe mijn dochter en ik werden verkracht? Hoe ze ons in stukken sneden en begroeven? Ik weet niet of ik dat wil.' Wij dwongen niemand. Vele verhalen zijn niet verteld, omdat mensen halverwege moesten stoppen. Anderen zeiden: het is nu te laat om mijn relaas nog te doen. Ons personeel, dat Russisch spreekt, hielp waar het maar kon en we riepen ook de hulp van psychologen in."

Van de verhalen van elk seniorenhuis werd een boek gemaakt. Amigur gaf de boeken aan Yad Vashem. Elk seniorenhuis kreeg een kopie van het exemplaar dat daar is gemaakt.

Amigur

Veel Russen die vandaag naar Israël komen zijn oudere mensen, meestal Holocaustoverlevenden. Eldar: "De regering geeft hen tussen de 250 en 350 dollar om iets te huren. Bij lange na niet voldoende. Ze gaan dus op zoek naar ongeloflijk goedkope oplossingen. Ze wonen in een schuilkelder, een tuin of ze trekken met drie families in een flat." Amigur voorziet met ruim vijftig seniorenhuizen in

betaalbare huisvesting. De ouderen betalen slechts 150 shekel (30 euro) per maand. Het enige wat ze zelf moeten betalen van het pensioen van 2000 shekel (400 euro) is elektriciteit, water en voedsel.

Helping Hand Coalition

Helping Hand Coalition is een organisatie die in heel Israël actief is, en zich speciaal het lot van overlevenden van de Shoah aantrekt. Het werk van deze organisatie onderscheidt zich door de zeer praktische manier waarop overlevenden hulp krijgen.

Tienduizenden overlevenden hebben onvoldoende inkomens om basisvoorzieningen zoals een maaltijd of onderdak te bekostigen. Helping Hand Coalition brengt deze mensen een maaltijd, geeft hen onderdak in bejaardenhuizen of aanleunwoningen, regelt het huishouden en zorgt van tijd tot tijd voor activiteiten zoals een picknick, een dagje uit of een muzikaal optreden.

De Helping Hand Coalition regelt ook ontmoetingen met Shoahoverlevenden. Deze 89-jarige man vertelde ds. Willem J.J. Glashouwer, voorzitter van Christenen voor Israël Internationaal, zijn verhaal.

Monumenten voor slachtoffers van 'vergeten Shoah' in Oekraïne

Op maandag 4 oktober 2010 hadden we de eerste officiële opening van een Holocaustmonument, geplaatst door Christenen voor Israël in samenwerking met het Joods Agentschap, in het kleine plaatsje Florino vlakbij de eens Joodse stettl Berchad in Oekraïne.

Samen met leden van de Joodse gemeenschap, de plaatselijke bevolking, een rabbijn, een groep Nederlanders en enkele Shoahoverlevenden was die opening voor allen een emotioneel en bijzonder moment. Een overlevende zei: "Dat jullie uit het verre Nederland zijn gekomen om hier met ons op deze moeilijke plaats te zijn om samen het leed te delen, dat ons als Joods volk ten onrechte is aangedaan, geeft ons bijzonder veel troost en respect voor jullie!"

Zonder naam

Sindsdien hebben we nog in tal van andere plaatsen

Holocaustmonumentjes kunnen plaatsen. Het inmiddels tiende monument hebben we officieel onthuld op woensdag 5 oktober 2011 in een bos nabij het kleine dorpje Mizyakiv. Bij die gelegenheid was er ook juist een rabbijn uit het Israëlische dorp Sderot op bezoek. Samen met twaalf Nederlanders en twee Belgen, die toen een reis maakten in Oekraïne, mochten we daarbij zijn. Reisdeelnemer Jaap de Wit: "Er liggen in Oekraïne zo onvoorstelbaar veel mensen zonder naam in massagraven, zonder dat iets aan hen herinnert. Zo'n 1,7 miljoen mensen zonder naam." Het moeilijkste moment is wel wanneer je een baby- en kindermassagraf bezoekt en hoort uit eerste hand wat daar zich heeft afgespeeld.

Joodse massagraven

In heel Oekraïne zijn meer dan 1,7 miljoen Joodse mensen tijdens de Shoah levend begraven of door de kogel omgebracht door speciale SS-troepen. Nog steeds vindt men onbekende massagraven. Christenen voor Israël wil ook in 2012 meewer-

ken en financieel bijdragen aan het plaatsen van Holocaustmonumenten bij Joodse massagraven waar nu nog geen aandenken of herinnering is.

Rabbin Shaul Horowitz spreekt een gebed uit bij het Joods massagraf in het bos vlakbij Mizyakiv. Christenen voor Israël plaatste hier een gedenksteen.

Giften op rekening 52.93.10.252 van Christenen voor Israël in Nijkerk, o.v.v. Overlevenden Shoah

OVERLEVENDEN SHOAH